

УДК 81'255.4=030.14'02=161.2:82-34»652»
DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2659.2021.29.3>

Наталія Корольова, канд. філол. наук, доц.
ORCID: 0000-0001-5014-5302
e-mail: kardeadea@gmail.com

Богдана Коробова, магістр
ORCID: 0000-0002-8448-9311
e-mail: missis.korobova@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ БАЙОК ЕЗОПА У ТВОРЧОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ-ПЕРЕКЛАДАЧІВ (НА МАТЕРІАЛІ ПЕРЕКЛАДІВ ЮРІЯ МУШАКА)

Антична байка – одне з найприкметніших явищ європейської літератури. Багато пам'яток цього жанру відрізняються високою художньою майстерністю та не втратили своєї естетичної цінності дотепер. Короткі оповідання з моральною складовою, діючими особами яких виступали представники живої або неживої природи, були відомі ще у стародавні часи. Основоположником жанру байки вважають легендарного Езопа, який, за легендою, уперше піддав їх літературній обробці. Найчастіше серед творів давньогрецького байкаря зустрічаються теми лицемірства й людської нерозсудливості, брехні й жадібності, слави та її наслідків. Традиційна структура байки передбачає зазвичай два компонента – мораль і оповідання, а її основними елементами є повчальність, фігуральність, стислість викладу, уведення до сюжету різних видів тварин, рослин, явищ природи, богів тощо, наділених традиційною алегоричністю образу.

Ключові слова: антична байка, Езоп, переклад, лексико-граматичні особливості.

Вступ. Особлива роль у зберіганні, конструюванні й трансляції оцінок і норм поведінки, що склалися в межах певної культури, належить художнім текстам, серед яких байки посідають чільне місце. За визначенням О. Потебні, байка "є одним із засобів пізнання життєвих відносин, характеру людини, усього, що стосується морального боку її життя" [8, с. 64]. Теоретичне вивчення байки почалося ще в епоху античності. Однак античні теоретики словесного мистецтва та їхні середньовічні й ренесансні, а частково й барочні послідовники розглядали байку не як самостійний літературний жанр, а як один із різновидів риторичного прикладу, прийому, що з його допомогою оратор підтверджує, обґрунтовує, доводить ту тезу, в істинності якої він прагне переконати своїх слухачів [4]. Так, Аристотель рекомендує ораторам використовувати байку як риторичного прийому: εἰσὶ δ' οἱ λόγοι δημηγορικοῖ, καὶ ἔχουσιν ἀγαθὸν τοῦτο, ὅτι τράγματα μὲν εὐρεῖν ὅμοια γεγενημένα χαλεπὸν, λόγους δὲ ῥᾶον: ποιῆσαι γὰρ δεῖ ὥσπερ καὶ παραβολάς, ἃν τις δύνηται τὸ ὅμοιον ὁρᾶν, ὅπερ ῥᾶον ἐστὶν ἐκ φιλοσοφίας (Aristotle, 1394a.5) [12].

Відомий літературний критик і перекладач В. Жуковський простежив історичну еволюцію жанру байки, виділивши в ній три історичні епохи:

1) коли байка була не чимось іншим як звичайним "риторичним прийомом, прикладом, порівнянням";

2) коли байка, здобувши самостійне буття, "перетворилася на один із реальних шляхів визначення моральної оцінки для оратора чи моралізуючого філософа". Сюди він виокремив байки Езопа, Федра, а з нової літератури – байки Лессінга;

3) "коли зі сфери красномовства перейшла вона у сферу поезії, тобто набула тієї форми, якою зобов'язана в наш час (мається на увазі XIX ст.) Лафонтенів та його наслідувачам" [1, с. 329].

Отже, байка – це "коротке, переважно віршоване, алегоричне оповідання, у якому закладено дидактичний зміст" [3, с. 75]. Життя людини в ньому відображується в образах тварин, рослин чи речей або ж зводиться до умовних стосунків. Фабула байки завжди стисла, а дія розвивається швидко. Іноді цьому сприяє діалогічна побудова твору. Пишуться байки переважно вільним віршем, а важливе місце в композиції твору посідає мораль, тобто головний висновок байки, який подається наприкінці, дуже рідко на початку [1, сс. 327–28].

Жанр байки був об'єктом уваги багатьох вітчизняних і зарубіжних учених у галузі лінгвістики, літературознавства

й перекладознавства (М. Гаспаров [2], В. Крекотень [4], А. Лотоцький [5], Р. Мусабекова [6], Л. Піхтовнікова [7], О. Потебня [8], Л. Сазонова [9], Ю. Стенник [10], F. R. Adrados [11], L. Gibbs [13], K. A. Grammatiki [14], C. Jouanno [15], G. C. Katsadoros [16], L. Lieb [17], T. Noel [18], I.-Th. A. Papademetriou [19], M. Papatomopoulos [20], A. M. Patterson [21], Ch. A. Zafiroopoulos [22] та інші), праці яких слугували теоретичною основою нашого дослідження.

Методологія дослідження. Актуальність теми зумовлена недостатнім вивченням жанру байки з погляду лінгвістики та відсутністю комплексного лексико-граматичного аналізу перекладів античних байок українською мовою, зокрема байок Езопа.

Об'єктом дослідження є переклади байок Езопа українською. Предметом дослідження є лексико-граматичні особливості відтворення байок Езопа українською мовою. Мета – з'ясувати лексико-граматичні особливості відтворення байок Езопа українською.

Для досягнення поставленої мети передбачена реалізація таких завдань: знайти лексико-граматичні і стилістичні фігури в досліджуваних творах; проаналізувати граматичні, змістові, архітектонічні параметри українських перекладів у співвіднесенні з оригінальними текстами.

Матеріалом дослідження є такі оригінальні твори та переклади: Αἰσῶπος "Μῦθοι", "Езоп. Байки" переклад Ю. Мушака.

Для розв'язання поставлених завдань у роботі використовувалися такі методи дослідження: 1) теоретичний (вивчення й аналіз спеціальної літератури); 2) іманентний (аналіз стилю автора й інтерпретація його художнього матеріалу); 3) описовий (планомірна інвентаризація одиниць мови та пояснення особливостей їхньої будови і функціонування); 4) зіставний (зіставлення оригінальних текстів байок з авторськими перекладами).

Результати проведеного дослідження можуть знайти практичне застосування під час читання спеціальних курсів з античної літератури й теорії та історії художнього перекладу.

Результати дослідження. Попри те, що байка відома з давніх часів, засновником цього жанру традиційно вважають Езопа (VI ст. до н. е.). Завдяки світу його байок, що підводять читача до певної моралі, люди отримали змогу поглянути на свої життєві вади: жадібність, заздрість, брехня, зрада, шкідливі звички, корисливість тощо. Езопові приписують героїв тваринного світу. Проте це не завжди так, байкар зумів поєднати у своїх

повчаннях не лише тварин, але й богів, героїв, людей і навіть абстрактні явища. Переважно в байках Езопа діє два головних герої. Проте наявні байки, де є один персонаж, або одразу три діючі персони. Кожна байка легендарного майстра – це окремих епізод, не пов'язаний із рештою байок.

У оригінальному тексті байки та її перекладі можна простежити не лише традиційні риси жанру, а й національну своєрідність художнього втілення образів та ідей, адже перекладач нерідко вдається до різноманітних трансформацій, які спричиняють часткову або повну зміну структури тексту. Водночас "при створенні художнього перекладу перекладач повинен уникати двох крайнощів: позбавленого художньої забарвлення дослівного перекладу, і позбавленого адекватності з текстом оригіналу художньо повноцінного перекладу" [6, с. 74].

Особливістю стилю Езопа є наявність наприкінці байки повтору у вигляді моралі до викладеного тексту. Зазвичай цей стилістичний прийом починається словами $\delta\lambda\omicron\gamma\omicron\varsigma$ δηλοῖ (слово (вчення) показує). Під час перекладу українською цей вираз передається за допомогою слів "байка доводить", наприклад, $\delta\lambda\omicron\gamma\omicron\varsigma$ δηλοῖ, ὅτι $\delta\lambda\omicron\gamma\omicron\varsigma$ κάματος θησαυρός ἐστὶ τοῖς ἀνθρώποις – байка доводить, що скарб для людей – це набуте працею. Проте інколи перекладач взагалі опускає цей вираз: $\delta\lambda\omicron\gamma\omicron\varsigma$ δηλοῖ, ὅτι οἱ καιροὶ διδασκὰ κατὰ τῶν ἀμεινόνων τὸ θάρσος – так зручні обставини надають людям сміливості. Езоп може живити й інші лексеми, наприклад $\text{πρὸς ἄνδρα πλεονέκτην} \delta\lambda\omicron\gamma\omicron\varsigma$ εὐκαιρὸς – ця байка стосується зажерливої людини.

Головною складовою Езопових творів є такий художній засіб як алегорія, переважно з тваринним світом. У байці "Жінка і курка" таку роль виконує курка як інструмент людської жадібності та жаги до збагачення. У цьому ж творі простежується ще один художньо-стилістичний елемент – гіпербола. Неможливо "загодувати" курку, оскільки вона сама знає, скільки їй треба корму для себе й для виведення курчат.

Аналізуючи головних персонажів Езопових байок, варто зазначити, що деякі алегоричні образи супроводжуються постійними епітетами. Зокрема, одним із постійних епітетів іменника $\lambda\upsilon\kappa\omicron\varsigma$ (вовк) є дієприкметник $\lambda\iota\mu\omega\tau\tau\omega\nu$ (від дієслова $\lambda\iota\mu\omega\sigma\sigma\omega$ – бути голодним) ("Вовк і стара", "Вовк і козеня", "Вовк і ягня" тощо). В українській традиції вовк теж супроводжується характеристикою "голодний; той, що хоче їсти". Зустрічається також пара $\acute{\alpha}\lambda\omega\pi\tau\eta\varsigma$ λιμώττουσα – голодна лисиця ("Лисиця і виноградна лоза"), хоча зазвичай, у Езопа, як і в українських творах, лисиця – символ хитрості та підступності.

Головні часи давньогрецького дієслова представлені в байках Езопа переважно *praesens*, а історичні – *imperfectum* та *aoristus*. В українських перекладах вживаються форми теперішнього й минулого часів, водночас Ю. Мушак уникає форм дієприкметника, поширеного в давньогрецькій мові. Наприклад, байка "Собака зі шматком м'яса": $\text{Κύων κρέας ἔχουσα πτοαμὸν διέβαινε}$ – Собака зі шматком м'яса в зубах переходив убрід річку (досл. собака м'ясо маючи, річку переходив); $\text{ὑπέλαβεν ἔτεραν κύνα εἶναι μείζον κρέας ἔχουσαν}$ – він вирішив, що там – інший собака, з більшим шматком м'яса (досл. інший собака, що мав більше м'ясо).

Іноді форми давньогрецького дієприкметника теперішнього часу українською мовою передаються особливими формами минулого часу. Наприклад, у байці "Хлібороб і його діти": $\text{ἀνὴρ γεωργὸς μέλλων τελευτᾶν}$ – хлібороб відчув, що скоро помре (досл. хлібороб, відчуваючи, що скоро помре); $\delta\acute{\epsilon}$, $\acute{\omega}\varsigma$ πολλὰ παραιῶν οὐκ ἠδύνατο πείσαι αὐτοὺς λόγοις μεταβαλέσθαι – він їх часто вмовляв, але слова не допомагали (досл. коли він, багато вмовляючи, не міг переконати їх словами).

Було виявлено також поодинокі випадки надання дієслівним формам давньогрецького дієслова під час перекладу іншого значення, переважно антонімічного. У байці "Ворон і лисиця" для дієслова τροοστράμοισα від τροοστρέχω (підбігати, наблизитися) перекладач використовує слово "вткати". Байка "Подорожні і ведмідь": $\text{οἱ ἐν κινδύνοις οὐ παραμένουσιν}$ – досл. що в небезпеці не залишаються (від παραμένω – залишатися); в українському перекладі вживається антонім "тікати". У байці "Хліборобові діти" для словосполучення з дієсловом στασίαζω (сваритись) παῖδες ἐστασίαζον – діти сварилися, Ю. Мушаком вжито антонімічне словосполучення "діти не мирилися". У цьому ж творі дієслово παρῆγεσεν (від παραιῶν – наказувати, давати пораду) автор замінює на "казати".

Езоп часто звертається у своїх байках до субстантивної, передусім прикметникової. Зокрема, νοσῶν – хворий ("Лікар і хворий"), γραιῶς – стара ("Вовк і стара") тощо. У процесі перекладу українською мовою субстантивнація прикметників збережена повністю.

Складено-іменні форми давньогрецького іменника під час перекладу українською зазвичай зазнають спрощення: ἀνὴρ ἰατρός – лікар замість "чоловік лікар" ("Лікар і хворий"); ἀνὴρ γεωργός – хлібороб замість "чоловік землероб" ("Хлібороб і його діти"). Пор.: παῖς κλέπτης – хлопчик-злодій ("Хлопчик-злодій та його мати"). Окремі іменники набувають нових значень, приміром, $\delta\lambda\omicron\gamma\omicron\varsigma$ (слово) – байка, γεωργός (землероб) – хлібороб тощо.

Попри те, що мова Езопових байок проста, а самі твори переважно невеликі за обсягом, автор вдається як до системи паратакису, так і гіпотакису. Порядок слів, властивий давньогрецькій мові, під час перекладу зазнає трансформації. $\text{Λύκος καταπίων ὁστοῦν περιήει ζητῶν τὸν ἰασόμενον}$ – Вовк проковтнув кістку і всюди шукав порятунку ("Вовк і чапля"). Оригінальне просте речення, ускладнене дієприкметниковим зворотом, перетворюється на просте, ускладнене однорідними присудками. Така конструкція є популярною і в інших байках, зокрема з використанням підрядних речень: $\text{ἀλώπηξ λιμώττουσα ὡς ἐθεάσατο ἀπὸ τινος ἀναδενδράδος βότρουα κρεμαμένου, ἠβουλήθη αὐτὴν περιγενέσθαι καὶ οὐκ ἠδύνατο}$ – голодна лисиця побачила, що з виноградної лози звисають грона, і захотіла дістати їх, але не змогла ("Лисиця і виноградна лоза").

Синтаксична система давньогрецької мови багата на відмінкові конструкції та звороти, проте, аналогів їм в українській мові немає. Наприклад, зворот *Genetivus absolutus* зустрічається в байках Езопа "Лисиця і терен", "Змія і гідра", "Подорожні і ведмідь", "Гермес і Тіресій", "Гермес і скульптор", "Поросля і вівці", "Два жуки", "Хліборобові діти", "Мавпа і верблюд", "Лисиця і мавпа" й багатьох інших. Найчастіше перекладач вдається до складно-підрядних речень із з'ясувальним відтінком: $\text{Τῶν δὲ τὸ τροσταχθὲν ποιησάντων}$ – коли вони виконали те, що він їм загадав, досл. коли ж вони прохана (наказана) зробили ("Хліборобові діти"). Або підрядних речень із з'ясувально-часовим відтінком: $\text{ἀρκτου δὲ αὐτοῖς ἐπιφανεῖστος}$ – коли ж їм ведмідь зустрівся; $\text{τῆς δὲ ἀρκτου τροσενεγκούσης αὐτῶ τὸ ρύγχος καὶ περιουσφραίνουσης}$ – коли ж ведмідь підніс до нього свій писк і обнюхав; $\text{ἀπαλαγείσης δὲ αὐτῆς}$ – коли ж він пішов ("Подорожні і ведмідь").

Зворот *Accusativus cum infinitivo* – інше частотне явище у творах Езопа (байки "Собака зі шматком м'яса", "Лев і жаба", "Прометей і люди", "Гієни", "Мавпячі діти", "Хлібороб і його діти", "Верблюд, слон і мавпа", "Лебідь", "Батько і доньки", "Зевс, Прометей, Афіна, Мом" та ін.). Через відсутність в українській мові подібної конструкції, її замінюють на підрядно-з'ясувальні, підрядні додаткові й підрядні речення мети: $\text{λέγουσα καὶ ὅτι πρέπει αὐτὸν μάλιστα ὀρνέων βασιλεύειν}$ – кажучи, що йому найбільше з усіх годилось б царювати над птахами ("Ворон і

Лисиця"); τοιούτοις τοῦ λοιποῦ μὴ συνοδοιπορεῖν φίλοις – він сказав, що з такими друзями більше не подорожуй ("Подорожній і ведмідь").

У байках Езопа можна зустріти як *oratio obliqua*, так і *oratio recta*. У процесі українського перекладу Ю. Мушак зберігає пряму й непряму мову згідно з оригінальним текстом: ἔριφος ἐπὶ τινος δώματος ἐστὼς λύκον παρίοντα ἐλοιδόρει. ὁ δὲ ἔφη πρὸς αὐτόν· οὐ σὺ με λοιδορεῖς, ἀλλ' ὁ τόπος, ὁ λόγος δηλοῖ, ὅτι οἱ καιροὶ δίδασσι κατὰ τῶν ἀμεινόνων τὸ θάρσος.

Козеня стояло на хаті й ляло Вовка, що проходив поблизу. Вовк же відповів йому: – Не ти мене лаєш, а місце! Так зручні обставини надають людям сміливості ("Вовк і козеня").

Висновки. Процес перекладу байок Езопа характеризується різними підходами авторів до реалізації творчого задуму, що, безперечно, робить їх повноцінними художніми творами. Водночас важливого значення набуває власне манера викладу й оригінальність у знаходженні специфічних деталей і яскравих фарб рідної мови. Дбайливе ставлення Юрія Мушака до літературної спадщини Езопа проявляється насамперед у збереженні функціональної відповідності перекладу оригіналу, із різним ступенем близькості до тексту. Ретельний підбір лексики та синтаксичних конструкцій, використання різноманітних стилістичних прийомів, збереження ідейного наповнення й сюжетної канви вказують на копітку роботу перекладача. Проте в окремих випадках допускається певна вільність, а саме до тексту вводяться додаткові вирази й слова, відбувається еліпсис іменника-прикладки, змінюється значення дієслів, порядок слів тощо. Дієприкметники, звороти й конструкції, нехарактерні для української мови, замінюються відповідними особливими формами та підрядними реченнями.

Перспективу дослідження вбачаємо у розширенні кола українськомовних перекладів античних байок, виявленні аналогії та паралелізму у специфіці жанрової природи української й давньогрецької байки, а також у диференціюванні їхніх відмінностей.

Список використаної літератури

1. Галич О. Теорія літератури : підручник / О. Галич та ін. – К. : Либідь, 2001.
2. Гаспаров М. Античная литературная басня / М. Гаспаров. – М. : Наука, 1971.
3. Гром'як Р. Т. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як та ін. – К. : ВЦ Академія, 1997.
4. Крעותень В. Байки в українській літературі XVII–XIX ст. / В. Крעותень. – К. : Вид-во Академії наук Української РСР, 1965. – URL: <http://litopys.org.ua/bajky/bajk02.htm>.
5. Лотоцький А. Езоп: пригоди Езопа, грецького байкаря / А. Лотоцький. – Нью-Йорк : Говерля, 1956.
6. Мусабекова Р. Трансформація при переведі художественного произведения / Р. Мусабекова // *Вестн. Казанского гос. ун-та культуры и искусств.* – 2016. – № 2. – С. 74–77.
7. Піхтовнікова Л. Англomовна прозова байка: прагматистичний і лінгвокогнітивний аспекти / Л. Піхтовнікова, О. Гончарук. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016.
8. Потебня А. Басня, пословица, поговорка: Из лекции по теории словесности / А. Потебня // Потебня А. А. Теоретическая поэтика. – М. : Высшая школа, 1990. – С. 55–132.
9. Сазонова Л. От басни барокко к басне классицизма / Л. Сазонова // Развитие барокко и зарождение классицизма в России XVII – начала XVIII в. – М. : Просвещение, 1989. – С. 118–148.
10. Стенник Ю. О специфике жанровой природы басни / Ю. Стенник // *Русская литература.* – 1980. – № 4. – С. 106–119.
11. Adrados F. R. *History of the Graeco-Latin Fable.* – Leiden – Boston : Brill Academic Publishers, 1999–2003.
12. Aristotle. *Rhetoric.* – URL: <http://perseus.uchicago.edu/perseus/cgi/citequery3.pl?dbname=GreekFeb2011&query=Arist.%20Rh.%201394a&getid=0>.
13. Gibbs L. *Life of Aesop: The Wise Fool and the Philosopher // Journey to the Sea.* – 2009. – Issue 9. – March 1. – URL: <http://journeytothesea.com/aesop-wise-fool/>
14. Grammatiki K. A. *Vita Aesopi: Ueberlieferung, Sprach und Edition einer fruehbyzantinischen Fassung des Aesopromans.* – Wiesbaden : Reichert, 2001.
15. Jouanno C. *Vie d'Esop: livre du philosophe Xanthos et de son esclave Esop, du mode de vie d'Esop.* Introduction, traduction et notes par Corinne Jouanno. – Paris : Belles lettres, 2006.

16. Katsadoros G. C. *Aesopic Fables in the European and the Modern Greek Enlightenment // Review of European Studies.* – 2011. – Vol. 3. – № 2. – P. 110–116.
17. Lieb L. *Erzählen an den Grenzen der Fabel: Studien zum 'Esopus' des Burkard Waldis.* – Frankfurt am Main : P. Lang, 1996.
18. Noel T. *Theories of the fable in the eighteenth century.* – New York : Columbia Univ Pr., 1975.
19. Papademetriou I.-T. A. *Aesop as an Archetypal Hero // Studies and Research.* – №39. – Athens : Hellenic Society for Humanistic Studies, 1997.
20. Papatthomopoulos M. *Aesopus revisitatus: recherches sur le texte des Vies ésopiques.* – Iōannina: Panepistēmio Iōanninōn, 1989.
21. Patterson A. M. *Fables of Power: Aesopian Writing and Political History.* – Durham : Duke University Press, 1991.
22. Zafirooulos C. A. *Ethics in Aesop's Fables: the Augustana Collection.* – Leiden : Brill, 2001.
23. Езопові байки. Переклад Ю. Мушака. 1961. – Електронний ресурс. – Режим доступу : http://www.ae-lib.org.ua/texts/aesop_fables__ua.htm.
24. ΑΙΣΩΠΟΣ Μῦθοι. – URL: http://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/library/browse.html?text_id=75&page=39.

References

1. Galych, O., Nazarecz, V. & Vasyliiev, Ye. (2001). *Teoria literatury: Pidruchnyk dlia studentiv filologichnykh specialnostej vyshchykh zakladiv osvity* [Theory of Literature: A Textbook for Students of Philology of Higher Education]. Kyiv: Lybid. (In Ukr.).
2. Hasparov, M. (1971). *Antichnaia literaturnaia basnia* [Ancient literary fable]. Moskva: Nauka. (In Russ.).
3. Hromiak, R. T., Kovaliv, Yu. I. et al. (1997). *Literaturoznavchyi slovnyk-dovidnyk* [Literary Dictionary-Reference Book]. Kyiv: VTs Akademia. (In Ukr.).
4. Krekoten, V. (1965). *Baiky v ukrainskii literaturi XVII–XIX st.* [Fables in Ukrainian Literature of the 17th – 19th Centuries]. Kyiv: Vydavnytstvo Akademii Nauk Ukrainkoi RSR. (In Ukr.).
5. Lototskyi, A. (1956). *Ezop: pryhody Ezopa, hretskoho baikaria* [Aesop: the Adventures of Aesop, a Greek Fabulist]. New-York: Hoverlia. (In Ukr.).
6. Musabekova, R. (2016). *Transformacia pry perevide khudozhestvennogo proizvedeniia* [Transformation during Translation]. *Vestnyk Kazanskogo gosudarstvennogo universiteta kultury i iskusstv*, (2), pp. 74–77. (In Russ.).
7. Pikhovnikova, L. & Honcharuk, O. (2016). *Anhlo-movna prozova bajka: prahmastylistychnyi i linhvokohnytnyvi aspekty* [English Prose Fable: Pragmasylistic and Linguocognitive Aspects]. Kharkiv: KhNU imeni V. N. Karazina. (In Ukr.).
8. Potebnja, A. (1990). *Basnia, poslovica, pogovorka: Iz lekciiv po teorii slovesnosti* [Fable, Proverb, Saying: From a Lecture on the Theory of Literature]. In: Potebnja A. A. *Teoreticheskaia poetika* (pp. 55–132). Moskva: Vysshiaia shkola. (In Russ.).
9. Sazonova, L. (1989). *Ot basni barokko k basne klassicizma* [From the Fable of the Baroque to the Fable of Classicism]. In: *Razvitie barokko i zarozhdenie klassicizma v Rossii XVII – nachala XVIII v.* (pp.118–148). Moskva: Prosveshchenie. (In Russ.).
10. Stennyk, Ju. (1980). *O specyfyke zhanrovoj prirody basny* [On the Specifics of the Genre Nature of the Fable]. *Russkaja lyteratura*, (4), pp. 106–119. (In Russ.).
11. Adrados, F. R. (1999–2003). *History of the Graeco-Latin Fable.* Leiden – Boston: Brill Academic Publishers.
12. Aristotle. *Rhetoric.* <http://perseus.uchicago.edu/perseus/cgi/citequery3.pl?dbname=GreekFeb2011&query=Arist.%20Rh.%201394a&getid=0>.
13. Gibbs, L. (2009). *Life of Aesop: The Wise Fool and the Philosopher. Journey to the Sea, issue 9, March 1.* <http://journeytothesea.com/aesop-wise-fool/>
14. Grammatiki, K. A. (2001). *Vita Aesopi: Ueberlieferung, Sprach und Edition einer fruehbyzantinischen Fassung des Aesopromans.* Wiesbaden: Reichert.
15. Jouanno, C. (2006). *Vie d'Esop: livre du philosophe Xanthos et de son esclave Esop, du mode de vie d'Esop.* Introduction, traduction et notes par Corinne Jouanno. Paris: Belles lettres.
16. Katsadoros, G. C. (2011). *Aesopic Fables in the European and the Modern Greek Enlightenment. Review of European Studies*, Vol. 3, №2, pp. 110–116.
17. Lieb, L. (1996). *Erzählen an den Grenzen der Fabel: Studien zum 'Esopus' des Burkard Waldis.* Frankfurt am Main: P. Lang.
18. Noel, T. (1975). *Theories of the Fable in the Eighteenth Century.* New York: Columbia Univ Pr.
19. Papademetriou, I.-T. A. (1997). *Aesop as an Archetypal Hero. Studies and Research*, 39. Athens: Hellenic Society for Humanistic Studies.
20. Papatthomopoulos, M. (1989). *Aesopus revisitatus: recherches sur le texte des Vies ésopiques.* Iōannina: Panepistēmio Iōanninōn.
21. Patterson, A. M. (1991). *Fables of Power: Aesopian Writing and Political History.* Durham: Duke University Press.
22. Zafirooulos, C. A. (2001). *Ethics in Aesop's Fables: the Augustana collection.* Leiden: Brill.
23. *Ezopovi baiky.* (1961). [Aesop's Fables]. Pereklad Yu. Mushaka. http://www.ae-lib.org.ua/texts/aesop_fables__ua.htm [accessed on 2020 12 08]. (In Ukr.).
24. ΑΙΣΩΠΟΣ Μῦθοι. http://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/library/browse.html?text_id=75&page=39.

Надійшла до редколегії 16.01.21

Nataliia Korolova, PhD in Philology, Associate Professor
ORCID: 0000-0001-5014-5302;
e-mail: kardeadea@gmail.com

Bohdana Korobova, Master
ORCID: 0000-0002-8448-9311,
e-mail: missis.korobova@gmail.com
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

LEXICAL AND GRAMMATICAL FEATURES OF THE INTERPRETATION OF AESOP'S FABLES IN CREATIVY UKRAINIAN WRITERS AND TRANSLATORS (ON THE MATERIAL OF TRANSLATIONS BY YURII MUSHAK)

Ancient fable is one of the most notable phenomena of European literature. Many monuments of this genre are distinguished by high artistic skill and have not lost their aesthetic value to these days. Short stories with a moral component, the protagonists of which were the representatives of animate or inanimate nature, were known in ancient times. Aesop is considered the founder of fable's genre, according to the legend he first made them in literary processing. The most commonly among the works of the ancient Greek fabulist there are the themes of hypocrisy and human recklessness, lies and greed, fame and its consequences. The traditional structure of fables usually has two components – a morality and a narrative, and its main elements are an instructive, figurative, concise presentation, the introduction to the plot of various species of animals, plants, natural phenomena, gods, etc., which endowed with traditional allegorical image.

The events described in the fables have an instructive content, in which the negative social phenomena and the human traits are ridiculed with help of allegory. Each fable of the legendary master is a separate episode, not related to the rest of the fables. The article defines the concept of a fable, provides a theoretical justification for choosing the object of study, takes into account a state of the linguistic researches of a chosen topic, outlines the artistic features of the genre, determines a compositional, stylistic and speech structure of Aesop's fables and their translations into Ukrainian. Yuri Mushak's translations are distinguished by the desire to preserve the artistic features of Aesop's fables with a detailed transfer of their individual linguistic and stylistic elements. At the same time, the translator manages to bring his translations closer to the living conditions and morals of the Ukrainian people, he widely uses abbreviations or, conversely, additions to the text, replacement, concretization, and so on.

Keywords: ancient fable, Aesop, translation, lexical and grammatical features.